

HET KEIGAT VERDIENT JOUW AANDACHT

Een goed jaar geleden werd ik conservator van een natuurgebiedje van Natuurpunt Zomergem. Omdat het binnen het Keigatbos ligt, een boscomplex van ongeveer 80 ha, noemen we ons gebied 'het Keigat'. Het is 8 ha groot en ligt op de grens van Ursel en Oostwinkel. Het bestaat uit een dennenbosje, een wei en akkers.

Moeder van de eik

Tot nu toe is de biodiversiteitswaarde van het Keigat eerder gering voor wat je meestal van een natuurgebied verwacht. Dat komt vooral omdat een belangrijk deel nog drie jaar in pacht is bij een landbouwer. Het bosje wordt al beheerd door Natuurpunt. Het is een naaldbos met een ondergroei van lijsterbes, vlier, sporkehout en hazelaar. Hier en daar piept een eikje door de bramen. De braam wordt wel eens de 'moeder van de eik' genoemd. Dus een eerste grote dunning zit er aan te komen en een tweede is gepland binnen een jaar of vijf. Zo willen we tot een gemengd loofbos komen.

Te mijden als de pest

In het gebied staat nogal wat Amerikaanse vogelkers; veelzeggend is zijn bijnaam 'bospest'. Eén van onze eerste werken was dan ook het ringen van deze agressieve exoot. Dat gebeurt door met een bijltje de schors over een lengte van ongeveer 20 cm weg te nemen, zonder het spinthout te verwijderen. Daardoor kan de opwaartse sapstroom gewoon doorgaan, maar wordt de neerwaartse onderbroken. Zo kan de boom geen voedsel naar zijn wortels sturen en sterft hij.

Natuurleven gesignaleerd

Vorig jaar in de vroege lente werd in de weide een poel gegraven, op de plaats waar er een drinkbron was. Ondertussen vonden salamanders, torren, schaatsrijders en waterplanten de weg naar de poel. Geregeld zie je sporen van ree, damhert en vos aan de oever.

Reeds meer dan 180 jaar,
Uw speciaalzaak voor alle

- bouwmaterialen
- vloeren, tegels en natuursteen
- isolatiematerialen

Op ons kan je bouwen ! www.botha.be

Bockaert & Thienpont nv Brug Zuid 21, 9880 Aalter - Tel 09/325 90 90 - info@botha.be
Bezoek onze showroom: maandag - vrijdag 8u-12u en 13u-18u - zaterdag 9u-12u

Beleef een midzomernachtweekend in het Keigat: Zaterdag 21 en zondag 22 juni

10-11u: wandeling met uitleg over geschiedenis en toekomst
(enkel zaterdag)

6-9u: vroegochtendwandeling: oren open om vogels te luisteren – aansluitend ontbijt
(enkel zondag)

11-12u: peilbuizen plaatsen, met het hoe en waarom

14-17u (doorlopend):

- bosbeheer met paarden: bomen slepen
- scheppen in de poel
- sprinkhanen en vlinders vangen (en terug vrijlaten)
- planten inventariseren
- houthakkersvuurtjes maken met kettingzaag (enkel zaterdag)
- bar (enkel zondag)

16-18u: pannenkoeken met koffie

22u: vleermuizenwandeling, begeleid met brandend houthakkersvuur

23u: op zoek naar nachtvlinders

Trefpunt: Veldkruisstraat in Ursel

Organisatie: Natuurpunt Zomergem, Steve Van De Walle, info@natuurpuntzomergem.be, 0473 71 67 04

Een oude veedrinkplaats werd opgewaardeerd

Keigatbos of Oostwinkelveld?

Het landschap van Zomergem wordt sterk bepaald door een langgerekte heuvelrug of cuesta. Typisch is de asymmetrische vorm: een steile zuidflank en een meer glooiende noordzijde. De ondergrond van deze heuvel bestaat uit zware klei die miljoenen jaren geleden door de zee werd afgezet. Dat maakt de heuvelrug minder geschikt voor landbouw, waardoor hij tot ver in de 19de eeuw vooral werd ingenomen door heidevelden en bos. Zo ook het Keigatbos, op de grens van Zomergem en Knesselare.

Het Keigatbos is vandaag een verzamelaan voor enkele beboste percelen, afgewisseld met open landbouwgrond en netjes gestructureerd door kaarsrechte dreven. Zowel het bos als de dreven zijn relictten van een grootschalige bebosscingscampagne uit de 18de eeuw, onder impuls van de Oostenrijkers. Voorheen

streckte zich op deze plaats een omvangrijk heideveld uit (het Oostwinkelveld), de oostelijke uitloper van het Maldegemveld. Zo'n heideveld was geen ondoordringbare wildernis, maar een uitgestrekt graasland dat collectief beheerd werd door de lokale boerengemeenschap. Heidevelden waren onontbeerlijk in het traditionele landbouwsysteem en moeten gezien worden in combinatie met akkers op de meer vruchtbare delen van het landschap.

De heide van het huidige Keigatbos was ongetwijfeld een erg oud heideveld. In de jaren 80 en 90 werden in de directe omgeving grafheuvels uit de Bronstijd (ca. 1.000 voor Chr.) opgegraven, wat er op wijst dat het landschap in die tijd al grotendeels open was. Grafheuvels waren immers imposante monumenten die doorgaans werden opgetrokken op zichtlocaties. Wellicht

waren deze grafheuvels gelegen in een heidelandschap, wat wijst op een systematische en grootschalige begrazing, zo niet zou het landschap spontaan verbossen.

Een opvallend erfgoedelement in het Keigatbos is het veldkruis, ingeplant op een kruispunt van verschillende dreven. Op het grondgebied van Zomergem staan meerdere van zulke kruisen, in wezen allemaal broertjes en zusjes. Ze dateren uit de 13de eeuw, toen bisschop Walter de Marvis officieel de parochiegrenzen liet vastleggen en markeren. Die grensmarkering werd aangebracht zoals dat in die tijd gebruikelijk was: met houten kruisen. En daar is het veldkruis van Keigat een directe afstammeling van.

Sam De Decker

De nieuwe omheining moet voor de ontwikkeling van een natuurlijke overgang tussen weide en bos zorgen

Goed gezien

De hakhouttechniek wordt sinds de middeleeuwen toegepast als een manier om altijd over geriefhout te beschikken. Bomen werden om de zoveel jaar laag bij de grond afgehakt, een soort knotboom dus maar dan tegen de grond. Het hout werd gebruikt voor werktuigen en palen, als brandstof of voor een haag. Het kleine takhout werd tot 'mutsers' of 'mutsaarden' gebonden en daarmee werd de oven aangemaakt. Het andere hout ging in de kachel. Door die voortdurende verjonging van goed terugschietende soorten als eik, els, kastanje, hazelaar of wilg kunnen hakhoutstoven veel ouder worden dan opgaande bomen.

Hakhoutstov voor en na het beheer (foto: Natuurpunt Zomergem)

Er werd een nieuwe omheining geplaatst op zowat 5 meter van de bosrand, om zo een natuurlijke overgang tussen de weide en het bos te bekomen. Voor de nieuwe afrastering kozen we voor 'gladde' draad. Zo kunnen de reeën, die graag rusten in het bosje, zonder kleerscheuren de wei in en gaan drinken aan de poel. Als de pacht afgelopen is, zal ook de rest van de omheining vernieuwd worden.

Oude technieken terughalen

Aan de kant van de Veldkruisstraat staan redelijk wat eiken. Ze werden opgesnoeid, zo kan de boer wat dicht bij de draad maaien en zijn de bomen meer waard in stamkwaliteit. Tussen de wei en de Veldkruisstraat ligt een redelijk brede berm met een dubbele rij populieren die kaprijp zijn. Daar zullen eiken en/of lindes in de plaats komen. Er is ook een kastanje hakhoutstov die in drie fasen wordt beheerd. Zo blijft er altijd beschutting voor de dieren, geven we de sleedoorn een kans om te overleven onder de overstaande populieren, en zo hebben wij steeds wat duurzaam hout.

Nieuwe aankoop in het Keigatgebied!

Het Keigatbos is ons grootste bebossingsproject in het Meetjesland. Uitbreiding van het Drongengoedbos (nu al het grootste bos van Oost-Vlaanderen) tot aan Zomergem dorp zal onze streek topnatuurgebied opleveren.

In dit gebied liggen ook bestaande bosjes, vaak echte pareltjes. Zoals onze recentste aankoop: een mooi hakhoutbosje tooit zich in de lente met een zeldzaam tapijt aan bosanemonen en sleutelbloemen. Bovendien staan er hele oude hakhoutstoven in, die ook een hoge cultuurhistorische waarde hebben. Tenslotte staan er zeer veel olmen. Merkwaaardig, omdat onze olmen bijna uitgestorven zijn door de iepenziekte. Echt een bosje om te koesteren.

500 keer 50 euro voor het Keigatbos

Dit project heeft een vliegende start genomen met een zeer enthousiast team. Maar geld is een groot probleem. Enkel met jouw hulp kunnen we voortdoen.

Deze aankoop kost ons ongeveer 25.000 euro, dat betekent 500 giften van 50 euro. Zullen we daarin slagen in het Meetjesland? Help je mee?

Het nieuwe bosje staat in de lente vol bosanemonen
(foto: Ludo Goossens)

Voor een gift vanaf 40 euro ontvang je een fiscaal attest. Overschrijven kan op rekeningnummer BE56 2930 2120 7588 (BIC: GEBABEBB) van Natuurpunt Beheer, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van 'projectnr. 6684 Keigatbos'.

De palen zullen gebruikt worden om een oude metalen vangkraal te vervangen. Richting Gentweg hebben we aan het weiland ook nog een hakhoutbosje. Daar staat vooral es en berk.

De hakhoutstoven zullen om de 7 jaar gekapt worden. Zo willen we een eeuwenoude traditie in ere herstellen en de houtkant telkens opnieuw laten verjongen.

Kijken naar de toekomst

Eens het landbouwgebruik eindigt, zal het bestaande bos uitgebreid worden zodat het in verbinding staat met het andere bestaande bos ten zuiden van het bosperceel van Natuurpunt. De rest van de huidige maïsakker zal omgevormd worden naar grasland en samen met de andere percelen beheerd worden via begrazing. De runderen zouden voor een geleidelijke

diversiteit in de vegetatie moeten zorgen. We spelen ook met het idee om takkenomheining te bouwen rond de nieuwe bosschages. Dat kan met takken afkomstig van het hakhoutbeheer van de bermen.

Afhankelijk van de evolutie van het gebied zullen we onze plannen moeten bijsturen. Want onze grootste bekommernis is dat ook de volgende generaties van het Keigat kunnen genieten en dat onze beheerinspanningen dus niet voor niets zijn geweest.

*Michiel De Grande, beheerteamverantwoordelijke Keigat
Marc Geens, medewerker beleid Natuurpunt Zomergem*

(foto's: Natuurpunt Zomergem)

